

DELEGATURA UOKiK W KATOWICACH

Katowice, dn. 6.08.2007r.

RKT-61-83/06/SB

DECYZJA Nr RKT-30/2007

Stosownie do art. 28 ust. 6 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn. Dz.U. z 2005r. Nr 244, poz. 2080 z zm.) i § 6 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lutego 2002 r. w sprawie określenia właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 18, poz. 172 z późn. zm.), w związku z art. 131 ust. 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. Nr 50, poz. 331 z zm.), po przeprowadzeniu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, wszczętego z urzędu przeciwko HSBC Bank Polska S.A., pl. Piłsudskiego 2, w Warszawie
- działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

- I. Na podstawie art. 23c ust. 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 23a ust. 1 i 2 tej ustawy **uznaje się za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów** bezprawne działanie HSBC Bank Polska S.A., polegające na naruszeniu obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji poprzez zredagowanie treści wzorców umownych: „Wniosek kredytowy / Oferta zawarcia umowy z HSBC Bank Polska S.A.” oraz „Ogólne Warunki Umów Kredytowych na zakup towarów i usług w HSBC Bank Polska S.A.” w oparciu o które są zawierane umowy z konsumentami w sposób naruszający art. 4 ust. 2 pkt 10 ustawy z dnia 20 lipca 2001r. o kredycie konsumenckim (Dz.U. Nr 100, poz. 1081 z późn. zm.), z uwagi na brak informacji o skutkach przedterminowej spłaty kredytu dokonanej przez konsumenta
i nakazuje się zaniechania jej stosowania.
- II. Na podstawie art. 23c ust. 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 23a ust. 1 i 2 tej ustawy **uznaje się za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów** bezprawne działanie HSBC Bank Polska S.A., polegające na stosowaniu w „Ogólnych Warunkach Umów Kredytowych na zakup towarów i usług w HSBC Bank Polska S.A.” postanowienia wzorców umów, które zostało wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479(45) Kodeksu postępowania cywilnego, o treści:
„Bank i Kredytobiorca postanawiają zgodnie, że wszelkie niedopłaty lub nadpłaty w wysokości nie przekraczającej 20 zł, powstałe w wyniku całkowitego rozliczenia Kredytu będą zaliczane w koszty lub przychody odpowiednio Banku lub Klienta bez dochodzenia roszczeń z tego tytułu przez którąkolwiek ze stron.”
i nakazuje się zaniechania jej stosowania.
- III. Na podstawie art. 72 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 75 tej ustawy, postanawia się obciążyć HSBC Bank Polska S.A. kosztami przeprowadzonego postępowania i zobowiązać do zwrotu na rzecz Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów kwoty 65 PLN (słownie złotych: sześćdziesiąt pięć).

Uzasadnienie

W imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (zwanego dalej organem antymonopolowym) przeprowadzone zostało z urzędu postępowanie wyjaśniające w sprawie

wstępnego ustalenia, czy w związku z działalnością HSBC Bank Polska S.A. (zwanego dalej Bankiem lub pożyczkodawcą) występuje naruszenie uzasadniające wszczęcie postępowania w sprawie zakazu stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, o których mowa w art. 23a ust. 1 i 2 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (zwanej też dalej ustawą antymonopolową).

W dniu 26.09.2006r. postanowieniem nr 1 na podstawie ustaleń dokonanych w ww. postępowaniu organ antymonopolowy wszczął z urzędu postępowanie w związku z podejrzeniem stosowania przez HSBC bezprawnych działań noszących znamiona praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, o których mowa w art. 23 a ust. 1 i 2 ustawy antymonopolowej, polegających na naruszeniu obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji poprzez zredagowanie treści wzorców umownych: „Wniosek kredytowy / Oferta zawarcia umowy z HSBC Bank Polska S.A.” oraz „Ogólne Warunki Umów Kredytowych na zakup towarów i usług w HSBC Bank Polska S.A.” w oparciu o które są zawierane umowy z konsumentami w sposób naruszający art. 4 ust. 2 pkt 10 ustawy z dnia 20 lipca 2001r. o kredycie konsumenckim (Dz.U. Nr 100, poz. 1081 z późn. zm.), w związku z brakiem informacji o skutkach przedterminowej spłaty kredytu dokonanej przez konsumenta (Karta nr 4).

W odpowiedzi na zawiadomienie o wszczęciu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów Bank wyjaśnił, co następuje (Karty nr 5-9).

Zdaniem Banku powyższy zarzut jest bezzasadny na gruncie faktycznym, jako, że § 8 ust. 12-14, 16 OWUK, a w odniesieniu do tzw. „Kredytu z Opcją” także § 6 ust. 2, zawierają wyczerpujące informacje dotyczące zarówno przebiegu, jak też skutków wcześniejszej częściowej lub całkowitej spłaty kredytu. W opinii Banku, powołane postanowienia OWUK, dokumentu doręzonego kredytobiorcy jednocześnie z Wnioskiem Kredytowym, zawierają pełne informacje o skutkach wcześniejszej spłaty kredytu, nie można mówić o braku tego rodzaju informacji.

Specyfika masowego obrotu konsumenckiego wymusza uproszczenie dokumentów wykorzystywanych w obrocie. Odpowiedzią na tę konieczność jest wykorzystywanie przez przedsiębiorców prowadzących działalność na rynkach konsumenckich wzorców umów, w tym także ogólnych warunków umów. Zawarcie postanowień dotyczących skutków wcześniejszej spłaty kredytu przez konsumenta – jako postanowień pozostających niezmiennymi w przypadku wszystkich zawieranych umów – nie we wniosku kredytowym, lecz w OWUK, stanowi prostą konsekwencję konieczności uproszczenia procesu tworzenia dokumentów.

W opinii Banku nie ulega wątpliwości, iż w świetle polskiego prawa cywilnego, postanowienia zawarte w ogólnych warunkach umów stanowią, wraz z zawartymi w dokumencie postanowieniami, które mają charakter zindywidualizowany w przypadku każdego klienta, oraz w pozostałych załącznikach do umowy, integralną część umowy zawieranej przez Bank z kredytobiorcą. Ustawa o kredycie konsumenckim nie definiuje pojęcia „umowy” i nie narzuca określonej formy redakcyjnej umowom mającym za przedmiot udzielenie kredytu konsumenckiego. W związku z tym ogólne reguły wykładni wskazują, iż Ustawa o kredycie konsumenckim posługuje się definicją „umowy” przyjętą na gruncie prawa cywilnego. Tym samym, zamieszczenie postanowień dotyczących wcześniejszej spłaty kredytu (w tym informacji o istnieniu takiego uprawnienia, jak też informacji o jego skutkach) w OWUK powinno zostać uznane za wypełnienie przez Bank obowiązku ustawowego.

Bank zauważył, iż nawet w osłabionej postaci zarzut przedstawiony przez Prezesa Urzędu należałoby uznać za bezzasadny, a informacje zawarte w OWUK muszą być uznane za rzetelne i prawdziwe, z uwagi na treści poniższych postanowień:

§ 6 ust. 12 OWUK stanowi, iż „Kredytobiorca zobowiązuje się do poinformowania Banku o zamiarze wcześniejszej częściowej lub całkowitej spłaty Kredytu najpóźniej na 3 dni przed jej dokonaniem”. Wynika stąd, iż kredytobiorcy przysługuje uprawnienie do wcześniejszej spłaty kredytu – co stanowi wypełnienie postanowienia art. 8 ust 1a ustawy o kredycie konsumenckim.

§ 6 ust. 13 (zdanie pierwsze) OWUK stanowi, iż „częściowa przedterminowa spłata Kredytu, w kwocie przekraczającej kwotę raty będzie zaliczana w dniu wymagalności kolejnej raty na poczet spłaty zaciągniętego Kredytu pomniejszając zadłużenie Kredytobiorcy”, tym samym zawiera informację o skutkach zgodnie z ww. § 6 ust. 12 OWUK.

§ 6 ust. 13 (zdanie drugie) OWUK stanowi, iż „całkowita spłata Kredytu może nastąpić w każdym terminie z uwzględnieniem postanowień ust. 12, i będzie zaliczona na poczet spłaty kredytu w dniu jego faktycznej spłaty”, i zawiera (w połączeniu z § 6 ust. 16) pełną informację o skutkach działania wynikającego z § 6 ust. 12 OWUK.

§ 6 ust. 14 OWUK stanowi, iż „W przypadku przedterminowej spłaty części lub całości Kredytu bez wcześniejszego poinformowania Banku w terminie 3 dni przed jej dokonaniem, każda spłata będzie zaliczona w terminach płatności ustalonych w Umowie na poczet kolejnych rat (...). Kwota przedterminowej spłaty od dnia jej dokonania do dnia zaliczenia na poczet kolejnych rat Kredytu nie podlega oprocentowaniu”, zawiera informację o skutkach wcześniejszej częściowej spłaty kredytu w przypadku niewypełnienia przez kredytobiorcę obowiązku określonego w § 6 ust. 12, a także zawiera (w połączeniu z § 6 ust. 16) informację o skutkach wcześniejszej całkowitej spłaty kredytu.

§ 6 ust. 2 OWUK stanowi, że „Jeżeli Umowa przewiduje Opcje spłaty Kredytu bez odsetek i Kredytobiorca zdecyduje się na spłatę Kredytu w czasie określonym w Umowie w punkcie „Opcja spłaty kredytu bez odsetek”, Bank zwolni Kredytobiorcę z zapłaty odsetek od zaciągniętego kredytu oraz Opłaty przygotowawczej. W takim przypadku Kredytobiorca zobowiązany będzie do zapłaty Kwoty kredytu pomniejszonej o Opłatę przygotowawczą i kwotę dokonanych wpłat. W przypadku przystąpienia kredytobiorcy do Umowy Ubezpieczenia Grupowego Kredytobiorców („UUGK”), kwoty składek ubezpieczeniowych wpłaconych wraz z ratami Kredytu nie pomniejszają zadłużenia Kredytobiorcy i nie podlegają zwrotowi. Jeśli Kredytobiorca nie wykorzysta możliwości bezodsetkowej spłaty Kredytu w czasie określonym w Umowie, będzie zobowiązany do zapłaty odsetek naliczonych za cały okres kredytowania. Bank poinformuje Kredytobiorcę na piśmie z odpowiednim wyprzedzeniem o dacie i kwocie należnej spłaty Kredytu w przypadku wykorzystania Opcji spłaty kredytu bez odsetek”.

Bank poinformował, że obecnie wykorzystywana wersja dokumentacji kredytowej została przygotowana na przełomie lat 2005 i 2006 i wdrożona w pierwszych miesiącach 2006r., a więc przed opublikowaniem wyroku z dnia 2 grudnia 2005r. sygn. akt VI Aca 760/05, wydanego przez Sąd Apelacyjny w Warszawie VI Wydział Cywilny, w sprawie z odwołania GETIN Banku S.A. W ustosunkowaniu się do wszczęcia niniejszego postępowania, Bank nie zgodził się z ww. wyrokiem w zakresie umieszczenia wymaganych ustawą o kredycie konsumenckim informacji w umowie, a nie w załącznikach do niej.

W opinii Banku wszelkie wymagane ustawą o kredycie konsumenckim informacje są dostarczane konsumentom przy zawarciu umów, tym samym wniósł o wydanie decyzji na podstawie art. 23d ustawy antymonopolowej, stwierdzającej, że przedmiotowa praktyka nie narusza zbiorowych interesów konsumentów.

Organ antymonopolowy po dokonaniu analizy dokumentów dostarczonych w niniejszym postępowaniu za zasadne uznał w dniu 24.11.2006r. rozszerzyć postępowanie o zarzut stosowania w „Ogólnych Warunkach Umów Kredytowych na zakup towarów i usług w HSBC Bank Polska S.A.” postanowienia wzorców umów, które zostało wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479(45) Kodeksu postępowania cywilnego, co mogło naruszać art. 23a ust. 1 i 2 powołanej na wstępie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów:

§ 6 pkt 15 „Bank i Kredytobiorca postanawiają zgodnie, że wszelkie niedopłaty lub nadpłaty w wysokości nie przekraczającej 20 zł, powstałe w wyniku całkowitego rozliczenia Kredytu będą zaliczane w koszty lub przychody odpowiednio Banku lub Klienta bez dochodzenia roszczeń z tego tytułu przez którąkolwiek ze stron.” (Karta nr 24).

W odpowiedzi na powyższy zarzut, Bank wyjaśnił, iż jest on bezzasadny na gruncie prawnym, jako że § 6 pkt 15 OWUK różni się istotnie od powołanego postanowienia i tym samym Banku nie obejmują skutki prawne wobec osób trzecich wiążące się z wpisem postanowienia do rejestru. Ponadto zdaniem Banku, § 6 pkt 15 OWUK nie ma charakteru postanowienia, o którym mowa w art. 385¹ k.c. – czego ostateczne ustalenie wymaga prawomocnego wyroku sądu (Karty nr 26-31).

W sprawie porównania zakresu objętego przez zakwestionowane postanowienie oraz wpisane do rejestru, Bank stwierdził, że już na poziomie redakcyjnym cytowane postanowienia nie są tożsame. Różnica pomiędzy nimi nie polega jedynie na tym, iż postanowienie wpisane dotyczy kwoty 15 zł, a zakwestionowane kwoty 20 zł. Zasadnicza różnica polega na tym, iż w pierwszym przypadku przysporzenie na podstawie cytowanego postanowienia może powstać jedynie po stronie banku, gdy w drugim przypadku przysporzenie potencjalnie powstaje zarówno po stronie banku, jak i po stronie konsumenta. Dodatkowo wyjaśniono, że faktycznie w większości przypadków przysporzenie występuje po stronie konsumentów.

W opinii Banku nie podlega dyskusji, iż kontrola postanowień wzorców umów ma charakter abstrakcyjny, a wpis postanowienia uznanego za niedozwolone prawomocnym wyrokiem sądu do rejestru rodzi zgodnie z art. 479⁴³ k.p.c. – skutki po stronie osób trzecich. Podstawowym skutkiem wpisu jest nieskuteczność tego postanowienia względem konsumentów i zakaz stosowania tego postanowienia przez wszystkie podmioty, a nie tylko przez ten, którego dotyczyło orzeczenie będące podstawą dokonania wpisu. Stosowanie takich postanowień może także stanowić podstawę zarzutu naruszenia zbiorowych interesów konsumentów. Niemniej jednak, istotą abstrakcyjnego charakteru kontroli wzorców umów jest oderwanie jej od konkretnych okoliczności (kontekstu konkretnego wzorca). Celem nadania wpisowi postanowienia do rejestru skutku wobec osób trzecich jest wyeliminowanie z obrotu postanowień, które mają charakter abuzywny niezależnie od okoliczności. Ponieważ zakaz stosowania konkretnych postanowień umownych stanowi ograniczenie chronionej Konstytucją RP wolności działalności gospodarczej i swobody umów chronionej przez art. 351¹ k.c. (inaczej mówiąc stanowi wyjątek od zasady), przepisy, na podstawie których następuje takie ograniczenie, muszą być interpretowane wąsko. Niedopuszczalne jest, zatem, rozszerzanie skutku wobec osób trzecich, wynikającego z wpisu konkretnego postanowienia do rejestru, na wszelkie, mniej lub bardziej podobne postanowienia. Rozszerzenie tego skutku na inaczej brzmiące klauzule musi budzić poważne wątpliwości już w przypadku różnic redakcyjnych, czy różnic nie dotyczących obowiązków stron kształtowanych przez porównywane klauzule (takich jak różnice kwot, których dotyczą). Rozszerzenie skutku wobec osób trzecich na klauzule różniące się istotnie, tj. w odmienny sposób kształtujące obowiązki stron, jest nieuzasadnione.

W przypadku porównywanych postanowień różnią się one co do istoty. Pierwsze z nich (wpisane do rejestru) tworzy po stronie konsumenta zobowiązanie przyszłe i niepewne niewystępowania roszczenia o zwrot nadpłaty (i tym samym, przyszłe i niepewne przysporzenie po stronie Banku). Postanowienie stosowane przez Bank tworzy parę symetrycznych zobowiązań przyszłych i niepewnych po obu stronach umowy. Dlatego nieuzasadnione jest rozszerzenie na Bank skutku wpisu pierwszego z nich do rejestru. Uznanie postanowienia § 6 pkt 15 OWUK za niedozwolone wymaga prawomocnego wyroku Sądu.

Dodatkowo Bank poinformował, że postanowienie dotyczące nierozliczenia 20 zł ma za zadanie globalne obniżenie kosztów ponoszonych przez Bank, co w ostatecznym rozrachunku obniży ciężar finansowy ponoszony przez konsumentów w związku z zawarciem umowy kredytowej i upraszcza procedurę z punktu widzenia kredytobiorcy. Bank stwierdził, że przeprowadzona kalkulacja wykazała, że konieczność przeprowadzenia za każdym razem indywidualnego końcowego rozliczenia z uwzględnieniem rzeczywistej kwoty nadpłaty w przypadku konkretnego kredytobiorcy, niepomiarowo podwyższyłoby koszty takiego końcowego rozliczenia. Jest tak ze względu na konieczność poniesienia dodatkowych kosztów związanych z przeprowadzeniem rozmów telefonicznych lub innych kontaktów z kredytobiorcą, koniecznym m.in. dla ustalenia z nim, w jakiej postaci, na jaki adres lub na jaki rachunek bankowy ma nastąpić wpłata należnej mu kwoty z tytułu nadpłaty. Podniesiono, że w wielu przypadkach kredytobiorcy nie posiadają rachunków bankowych i kwota nadpłaty musiałaby być im przekazana osobiście, bądź przekazem pocztowym. Z kolei, co również wynika z kalkulacji Banku, statystycznie w większości przypadków kwota nadpłaty jest niewielka (w granicach do 5 zł) i zestawienie tej wartości z kosztem przekazania jej kredytobiorcy wskazuje, że taka operacja byłaby ekonomicznie nieuzasadniona (w skrajnym przypadku: przekazanie 1 zł wiązałoby się z kosztem w wysokości ok. 20 zł). Z kalkulacji Banku wynika, że do kosztów obsługi nadpłaty zaliczają się:

- koszt telefonu z dyspozycją o nadpłacie od 0,35 zł za 1 min. (rozmowa często trwa do 3 minut i głównie są to rozmowy międzymiastowe),
- koszt pisma do klienta za potwierdzeniem odbioru – 5,83 zł,
- koszt przekazu pocztowego – 4,70 zł + 1% kwoty przekazu,
- opłata manipulacyjna Poczty Polskiej – 0,15 zł.

Stwierdzono również, że zwrot nie podjętych przez konsumentów pieniędzy przesłanych mu przez Bank z tytułu nadpłaty powoduje kolejne koszty

- 4,70 zł + 1% kwoty zwrotu,
- 4,70 zł + 1% ponownie przekazywanej kwoty.

(...)

Podniesione zostało również, że kwota 20 zł pokrywa się z kwotą 20 zł jaką Bank pobiera w razie obsługi nieterminowej spłaty (tzw. opłaty za opóźnienie). Ta właśnie kwota pozostaje zazwyczaj do rozliczenia jako należność na rzecz Banku ze strony kredytobiorcy w przypadkach, gdy taki kredytobiorca nieterminowo spłaca zadłużenie i stanowi opłatę administracyjną. Bank w takich wypadkach zazwyczaj nie dochodzi tej kwoty od kredytobiorców umarzając ją, na podstawie postanowienia § 6 pkt 15 OWUK wskazanego przez Prezesa Urzędu.

Bank poinformował, iż analiza wartości umorzeń w trakcie 3 lat działalności, wykazała, iż liczba kredytobiorców z niedopłatą do 10 zł jest znikoma, natomiast znaczna jest liczba kredytobiorców z niedopłatą 20 zł, wynikającą z opóźnienia w spłacie ostatniej raty kredytu. W wyniku tej analizy, Bank postanowił podnieść kwotę ujętą w postanowieniu dotyczącym końcowego rozliczenia z 10 zł do 20 zł. Jest to, w rzeczy samej, podyktowane interesem konsumentów. Kwota ta jest równa w przypadku niedopłat jak i nadpłat z tego głównie względu, że – jak wykazaliśmy powyżej – statystycznie ilość nadpłat w wysokości do 20 zł jest bardzo niewielka.

W toku postępowania Bank zadeklarował wprowadzenie zmian treści „Ogólnych Warunków Umowy Pożyczki” – zwanych dalej „nowe OWUK” wykorzystywanych przy zawieraniu umów z konsumentami (Karty nr 124, 125). Poinformowano, iż Bank jednostronnie zmienił z dniem 5 marca 2007r. metodę ostatecznego rozliczenia spłaty kredytu z konsumentami. Obecnie stosuje rozwiązanie przyjęte w propozycji dokumentacji, tj. odstępuje od dochodzenia wszelkich niedopłat nie przekraczających kwoty 20 zł i zwraca kredytobiorcom nadpłaty, o ile przekraczają one koszty doręczenia, po potrąceniu tego kosztu.

Przedłożone zostało również oświadczenie Prezesa Zarządu Banku, w sprawie wzorców umów, które są wykorzystywane przy zawieraniu umów z konsumentami o treści (Karta nr 126). „Na dzień 23 kwietnia 2007r. Bank prowadzi działalność w zakresie zawierania umów kredytu na zakup towarów i usług w oparciu o dokumentację przekazaną Prezesowi Urzędu pismem z dnia 9 stycznia 2007r. znak HBPL/CW/26/07. Pomimo utrzymania w obrocie tejże dokumentacji, na dzień 23 kwietnia 2007r. Bank stosuje nowe rozwiązanie dotyczące rozliczeń, zaproponowane w korespondencji z Prezesem Urzędu. Wszelkie niedopłaty ze strony kredytobiorców są umarzane przez Bank. Wszelkie nadpłaty ze strony kredytobiorców, o ile przekraczają one koszty doręczenia, są zwracane kredytobiorcom po potrąceniu kosztu doręczenia. Okres wdrożenia zmienionej dokumentacji kredytowej Bank ocenia obecnie na trzy miesiące, o ile nie wystąpią nieprzewidziane okoliczności. W przypadku wydania przez Prezesa Urzędu decyzji kończącej postępowanie w trybie art. 23f ustawy z dnia 15 grudnia 2000r. w związku z art. 131 ust. 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007r. i nałożenia na Bank obowiązku wprowadzenia zaproponowanych zmian do obrotu, Bank zobowiązuje się to uczynić w terminie uzgodnionym z Prezesem Urzędu.” (Karta nr 126).

Przedstawione zostało również Zarządzenie Prezesa Banku nr 13/07 z dnia 23 kwietnia 2007r. w sprawie zatwierdzenia zmienionych wzorców Umów Pożyczek i wzorców Wniosków Kredytowych / Umów Kredytu. Zarządzenie zostało wydane pod warunkiem zawieszającym wydania przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów decyzji kończącej postępowanie prowadzone pod sygnaturą akt RKT-61-83/06/SB w trybie art. 23f ustawy z dnia 15 grudnia 2000r. w związku z art. 131 ust. 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007r. oraz wprowadzenia do systemów informatycznych Banku powyżej wymienionych wzorców (Karta nr 127).

Przedstawione zostały projekty zmienionych wzorców umów (Karta nr 128). Zmiana treści Ogólnych Warunków Umowy Pożyczki w HSBC Bank Polska S.A. polegała na wprowadzeniu do wzorca następujących postanowień:

§ 5 pkt 11 „Pożyczkobiorca może dokonać spłaty części lub całości Pożyczki przed terminem określonym w Umowie Pożyczki”.

§ 5 pkt 12 „Bank nie pobiera prowizji ani opłat za wcześniejszą spłatę części lub całości Pożyczki”.

§ 5 pkt 13 „Pożyczkobiorca nie jest zobowiązany do zapłaty oprocentowania za okres po spłacie kapitału”.

§ 5 pkt 17 „Wszelkie niedopłaty w wysokości nie przekraczającej 20 zł, powstałe w wyniku całkowitego rozliczenia Pożyczki będą zaliczane w koszty Banku bez dochodzenia roszczeń z tego tytułu.”

§ 5 pkt 18 „W przypadku wystąpienia nadpłaty powstałej w wyniku całkowitego rozliczenia Pożyczki Bank przekaże kwotę nadpłaty Pożyczkobiorcy drogą pocztową lub na wskazany przez Pożyczkobiorcę rachunek bankowy, pomniejszając ją o koszty przesłania.”

W związku z powyższymi deklaracjami, organ antymonopolowy przesłał Bankowi następujące wyjaśnienia (Karta nr 138).

Do pisma z dnia 23.04.2007r. zostało dołączone zarządzenie Prezesa Banku nr 13/07 z dnia 23 kwietnia 2007r. w sprawie zatwierdzenia zmienionych wzorców Umów Pożyczek i wzorców Wniosków Kredytowych / Umów Kredytu. Z treści ww. Zarządzenia wynika, iż rozpoczęcie wykorzystywania nowych treści warunków umów, zostało uzależnione od wydania przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów decyzji kończącej postępowanie prowadzone pod sygnaturą akt RKT-61-83/06/SB w trybie art. 23f ustawy z dnia 15 grudnia 2000r. w związku z art. 131 ust. 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007r. oraz wprowadzenia do systemów informatycznych Banku powyżej wymienionych wzorców. Na podstawie analizy treści ww. nowych wzorców, biorąc pod uwagę wnioski o wydanie decyzji w oparciu o art. 23 f ustawy antymonopolowej, organ antymonopolowy stwierdził, iż ich wprowadzenie do obrotu nie spowoduje zaniechania stosowania zakwestionowanych praktyk. Zaproponowane zmienione treści umów nadal są sprzeczne z przepisami ustawy o kredycie konsumenckim w zakresie obowiązku podawania pełnych informacji o skutkach wcześniejszej spłaty kredytu zgodnie z art. 4 ust. 2 pkt 10 ustawy o kredycie konsumenckim, a także zawierają zapis mieszczący się w hipotezie postanowienia wpisanego do rejestru niedozwolonych postanowień umownych, przytoczonego w postanowieniu o rozszerzeniu postępowania z dnia 24.11.2006r.

Biorąc pod uwagę powyżej przedstawione stanowisko, organ antymonopolowy poinformował, iż nie może zaakceptować proponowanej treści wzorców umów, jako zgodnych z prawem, a więc nie naruszających zbiorowych interesów konsumentów, o których mowa w ustawie o ochronie konkurencji i konsumentów. Dlatego też nie może zostać wydana decyzja na podstawie art. 23f ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, w niniejszej sprawie.

W ww. zarządzeniu Prezesa Banku zadeklarowane zostało dokonanie zmiany treści wzorców umów, w oparciu, o które mają być zawierane umowy z konsumentami. Natomiast z orzecznictwa wynika, iż w sytuacji zawierania umów sprzecznych z ustawą o kredycie konsumenckim oraz zawierających niedozwolone postanowienia umowne zmianie muszą ulec, również treści realizowanych umów sprzecznych z prawem. Dlatego też, organ antymonopolowy poinformował, iż określony sposób usunięcia skutków naruszenia zbiorowych interesów konsumentów nie jest wystarczający zgodnie z aktualnym orzecznictwem sądowym, aby mogła zostać wydana decyzja na podstawie ww. art. 23f.

Zwrócono również uwagę, iż to przedsiębiorca zgodnie z art. 23f ust. 1 powinien określić działania, przez podjęcie, których dojdzie do zapobieżenia naruszeniom zbiorowych interesów konsumentów, a więc podać szczegółowy opis działań, które zostaną podjęte oraz przedstawić harmonogram tych czynności. W przypadku umów bankowych, organ antymonopolowy stwierdził, iż w zakresie zmiany treści wzorców umów, zmiany powinny być wprowadzone niezwłocznie po otrzymaniu odpowiedniej decyzji Prezesa Urzędu, a wymiana umów nadal realizowanych nie dłużej niż w okresie około 4 miesięcy po otrzymaniu decyzji.

Z treści Zarządzenia Prezesa Banku z dnia nr 13/07 z dnia 23 kwietnia 2007r., wynika, iż wprowadzenie do obrotu nowych treści umów uzależnione jest od wydania w niniejszej sprawie decyzji na podstawie art. 23f ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, a więc nie zostały one wprowadzone do faktycznego stosowania. Dlatego też, organ antymonopolowy poinformował, iż dokonując oceny treści umów zawieranych z konsumentami w decyzji kończącej niniejsze postępowanie ocenie poddane zostaną treści umów dołączonych do pisma z dnia 5.12.2006r. znak HBPL/CW/2338/06 (Karty nr 35-36).

W odpowiedzi na powyższe pismo oraz po zapoznaniu się ze zgromadzonym materiałem dowodowym, Bank przedstawił następujące wyjaśnienia (Karty nr 155-158).

W dniu 14.06.2007r. zostało podpisane zarządzenie Prezesa Banku nr 17/07 w sprawie zatwierdzenia zmienionych wzorów Umów Pożyczek i wzorów Wniosków Kredytowych / Umów Kredytowych, stanowiące co następuje:

§ 1.1 „Niniejszym zatwierdza się poniższe wzory:

- 1) wzór Umowy Pożyczki,
 - 2) wzór Ogólnych Warunków Umowy Pożyczki w HSBC Bank Polska S.A.:
- a) dla umowy zawieranej w lokalu Banku,
 - b) dla umowy zawieranej na odległość (poczta, telefon, Internet),
- 3) wzór oświadczenia o odstąpieniu od Umowy Pożyczki,
 - 4) wzór Wniosku Kredytowego / Umowy Kredytu,
 - 5) wzór Umowy Kredytu,
 - 6) wzór Ogólnych Warunków Umów Kredytowych na zakup towarów i usług w HSBC Bank Polska S.A.:
- a) dla umów zawieranych w Banku,
 - b) dla umów zawieranych poza lokalem Banku,
 - c) dla umów zawieranych na odległość (poczta, telefon, Internet),

§ 1.2 Wzory dokumentów określonych w ust. 1 stanowią załącznik do niniejszego Zarządzenia.

§ 2.1 Upoważnia się Dyrektora Zarządzającego Pionem Operacji Bankowych do wprowadzenia modyfikacji do wzorów dokumentów, o których mowa w § 1 ust. 1 pkt 1, 4 oraz 5 o ile jest to konieczne ze względu na:

- 1) funkcjonalność stosowanych w Banku systemów informatycznych,
- 2) uzgodnione z partnerem handlowym warunki współpracy, lub
- 3) wymóg dostosowania wzoru dokumentu do specyfiki danego kanału dystrybucji.

§ 2.2 Wprowadzenie modyfikacji, o których mowa w ust. 1 wymaga zgody:

(...).

§ 4 Zarządzenie wchodzi w życie z dniem implementacji do systemów informatycznych Banku przyjętych niniejszym Zarządzeniem wzorów dokumentów, jednakże nie później aniżeli w dniu 15.09.2007r.” (Karty nr 160, 161).

Bank wyjaśnił, iż będzie stosował nowe wzorce Umów Pożyczek oraz Wniosków Kredytowych / Umów Kredytu, jak tylko zostaną one wprowadzone do systemu komputerowego grupy HSBC. Ponieważ zmiany te wprowadzone są centralnie dla wszystkich krajów regionu Europy Centralnej i Wschodniej, w których działa grupa HSBC, nie jest możliwe natychmiastowe ich wprowadzenie. Jednak nastąpi to, nie później niż 15 września 2007r.

Zwrócono uwagę, że nowe wzorce nie przewidują już możliwości potrącenia przez Bank kosztów zwrotu nadpłaty (możliwość taką przewidywały wzorce przyjęte Zarządzeniem Prezesa Zarządu Banku nr 13/07 z dnia 23.04.2007r.).

Poinformowano również, iż Bank nie posiada ani nie posiadał w swojej ofercie kredytów nieoprocentowanych, przy których pobierałby jakiegokolwiek prowizje lub opłaty i w związku z tym za nietrafne uznano zarzut, że Bank nie udzielał konsumentom w tym zakresie pełnej informacji dotyczącej ich sytuacji prawnej. Ich zdaniem obowiązek informowania konsumenta o jego prawach i obowiązkach należy odnosić do konkretnego stanu faktycznego. Konsument nie musi być informowany o prawach i obowiązkach, wynikających z ustawy o kredycie konsumenckim, które nie mają zastosowania do jego umowy. W związku z tym stwierdzono, iż Bank nie miał

obowiązku informowania konsumenta o prawie wynikającym z art. 8 ust. 2 pkt 2 ustawy o kredycie konsumenckim, zgodnie z którym w przypadku wcześniejszej spłaty kredytu nieoprocentowanego „(...) konsument ma prawo do zmniejszenia zapłaconych kredytodawcy prowizji i opłat proporcjonalnie do okresu, o który skrócono czas korzystania z kredytu”, ponieważ nie ma ono zastosowania do oferty produktowej Banku. Niezależnie od powyższego wprowadzona została modyfikacja treści warunków w przedmiotowym zakresie. Równocześnie Bank stwierdził, iż zdecydował się uzupełnić wzorce o odpowiednie informacje.

Dodatkowo Bank wyjaśnił, iż w przypadku kredytu darmowego, Bank nie pobiera odsetek, ani żadnych dodatkowych opłat lub prowizji.

(...)

Ubezpieczenie kredytu darmowego jest zawsze dobrowolne i Bank nie narzuca go konsumentom.

(...)

Nowe wzorce umów Pożyczek oraz Wniosków Kredytowych / Umów Kredytu Bank, zatwierdzone ww. Zarządzeniem Prezesa Banku, nie zawierają już postanowienia, zgodnie, z którym mógł by potrącać koszty zwrotu nadpłaty.

Konsekwencją wprowadzenia tego rozwiązania w nowych wzorcach umownych jest zaprzestanie dotychczasowej praktyki Banku w tym zakresie, także w odniesieniu do już zawartych umów. Jakkolwiek Bank jest zdania, że ta praktyka nie może być uznana za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, biorąc pod uwagę, że jest to kwestia sporna pomiędzy Bankiem, a Prezesem UOKiK, Bank podjął decyzję, o której mowa powyżej. Na dowód powyższego załączono oświadczenie Prezesa Banku. Przedmiotowe oświadczenie brzmi: „W związku z postępowaniem toczącym się w Delegaturze UOKiK w Katowicach pod sygn. RKT-61-83/06/SB, oświadczamy co następuje. W przypadku wystąpienia nadpłaty powstałej w wyniku całkowitego rozliczenia kredytu konsumenckiego, od dnia dzisiejszego, tj. 14 czerwca 2007r. HSBC Polska S.A. nie pomniejsza jej o koszty przesłania i przekazuje całą kwotę nadpłaty Kredytobiorcy drogą pocztową lub na wskazany przez Kredytobiorcę rachunek Bankowy.” (Karta nr 162). W związku z powyższym w odniesieniu do obowiązujących umów, Bank zamierza poinformować swoich klientów o przedmiotowej zmianie przy najbliższej bieżącej korespondencji. Przykładowo, do klientów wysyłane są co jakiś czas nowe formularze spłat, i przy okazji korespondencji klienci zostaną poinformowani o nowych wzorcach. W przypadku zaś zawierania nowych umów jeszcze przed implementacją zmienionych wzorców umownych, Bank wysyłając do konsumenta podpisaną umowę kredytu lub pożyczki, informować będzie o zmianie stosowanej praktyki.

Dodatkowo Bank podkreślił, iż koszt niezależnej wysyłki informacji o zmianie do obecnych klientów byłby bardzo wysoki, w szczególności w porównaniu do małej wartości kredytów konsumenckich i związanych z nimi kosztów. (...)

Zwrócono uwagę, że próby aneksowania istniejących umów (tzn. otrzymania od klientów podpisanych aneksów potwierdzających zgodę na nowe wzorce), które to rozwiązanie było sugerowane przez pracowników delegatury UOKiK w Katowicach podczas spotkania, nie tylko byłoby bardzo kosztowne, ale przede wszystkim nieefektywne. Bank nie ma bezpośredniego kontaktu z klientami nie ma zatem w praktyce możliwości „przymuszania” ich do podpisania i odesłania aneksu. Z doświadczenia Banku wynika, że (...).

Organ antymonopolowy ustalił, co następuje:

W trakcie postępowania, organ antymonopolowy ustalił, że HSBC Bank Polska S.A. prowadzi m.in. działalność polegającą na udzielaniu kredytów konsumenckich, o których mowa w ustawie o kredycie konsumenckim na podstawie wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego.

Bank przy zawieraniu umów z konsumentami posługuje się wzorem umowy (Karta nr 11). W celu potwierdzenia stosowania tego wzorca przedstawiona została faktycznie zawarta umowa z konsumentem (Karty nr 35). Ogólne warunki umowy kredytowej będące integralnym elementem umowy zawierają postanowienia:

§ 6 pkt 6 OWUK „Spłata raty Kredytu przed terminem wymagalności pomniejsza zadłużenie Kredytobiorcy w dniu wpływu środków na rachunek kredytowy Kredytobiorcy.”

§ 6 pkt 12 OWUK „Kredytobiorca zobowiązuje się do poinformowania Banku o zamiarze wcześniejszej częściowej lub całkowitej spłaty Kredytu najpóźniej na 3 dni przed jej dokonaniem.”

§ 6 pkt 13 OWUK „Częściowa przedterminowa spłata Kredytu, w kwocie przekraczającej kwotę raty będzie zaliczana w dniu wymagalności kolejnej raty na poczet spłaty zaciągniętego Kredytu pomniejszając zadłużenie Kredytobiorcy. Całkowita spłata Kredytu może nastąpić w każdym terminie z uwzględnieniem postanowień ust. 12, i będzie zaliczona na poczet spłaty Kredytu w dniu jego faktycznej spłaty.”

§ 6 pkt 14 OWUK „W przypadku przedterminowej spłaty części lub całości Kredytu bez wcześniejszego poinformowania Banku w terminie 3 dni przed jej dokonaniem, każda spłata będzie zaliczana w terminach płatności ustalonych w Umowie na poczet kolejnych rat (nie dotyczy „Kredytu z Opcją”). Kwota przedterminowej spłaty od dnia jej dokonania do dnia zaliczenia na poczet kolejnych rat Kredytu nie podlega oprocentowaniu.”

§ 6 pkt 15 OWUK stanowi, iż „Bank i Kredytobiorca postanawiają zgodnie, że wszelkie niedopłaty lub nadpłaty w wysokości nie przekraczającej 20 zł, powstałe w wyniku całkowitego rozliczenia Kredytu będą zaliczane w koszty lub przychody odpowiednio Banku lub Klienta bez dochodzenia roszczeń z tego tytułu przez którąkolwiek ze stron.”

§ 6 pkt 16 OWUK „W przypadku całkowitej spłaty Kredytu, Bank jest zobowiązany rozliczyć się z Kredytoborcą w terminie 14 dni od dnia dokonania spłaty w zakresie ewentualnych nadpłat lub niedopłat, z zastrzeżeniem ust. 15.”

Zarządzeniem Prezesa Zarządu Banku zarządzeniem nr 17/07 z dnia 14 czerwca 2007r. zatwierdzone zostały nowe zmienione wzorce Umów Pożyczek i wzorów Wniosków Kredytowych / Umów Kredytu oraz Ogólnych Warunków Umów Kredytowych. Otrzymały one następujące treści.

§ 2 pkt 1 OWUK „Za udzielenie pożyczki Bank pobiera Prowizję („Prowizja za udzielenie pożyczki”), która może zostać doliczona do kwoty Pożyczki. Wysokość Prowizji za udzielenie pożyczki określona jest w Umowie Pożyczki.”

§ 2 pkt 2 OWUK „Prowizja za udzielenie pożyczki nie podlega zwrotowi w przypadku dokonania przez Pożyczkobiorcę wcześniejszej spłaty Pożyczki, z zastrzeżeniem ust. 3. Bank zwróci Prowizję za udzielenie pożyczki w przypadku odstąpienia Pożyczkobiorcy od Umowy Pożyczki w trybie określonym w § 6, po dokonaniu przez Pożyczkobiorcę zwrotu Bankowi wypłaconej Pożyczki.”

§ 2 pkt 3 OWUK „W przypadku przedterminowej spłaty Pożyczki nieoprocentowanej Bank dokona zwrotu prowizji o której mowa w ust. 2, w części odpowiadającej okresowi, o który skrócono czas korzystania z Pożyczki.”

§ 2 pkt 4 OWUK „Wysokość opłat i prowizji dodatkowych określa Wyciąg z Tabeli Opłat i Prowizji („WTOP”), stanowiący załącznik do Umowy Pożyczki i będący jej integralną częścią.”

§ 4 pkt 11 OWUK „Pożyczkobiorca może dokonać spłaty części lub całości Pożyczki przed terminem określonym w Umowie Pożyczki.”

§ 4 pkt 12 OWUK „Bank nie pobiera prowizji ani opłat za wcześniejszą spłatę części lub całości Pożyczki.”

§ 4 pkt 13 OWUK „Pożyczkobiorca nie jest zobowiązany do zapłaty oprocentowania za okres po spłacie kapitału.”

§ 4 pkt 14 OWUK „Wcześniejsza spłata możliwa jest w terminie wymagalności raty pod warunkiem, że Pożyczkobiorca najpóźniej na 3 dni przed planowanym terminem spłaty powiadomi Bank o zamiarze spłaty określając: kwotę, którą zamierza wpłacić, termin wcześniejszej spłaty oraz zasadę spłaty pożyczki (ze skróceniem lub z zachowaniem dotychczasowego okresu kredytowania).”

§ 4 pkt 15 OWUK „Częściowa przedterminowa spłata Pożyczki, w kwocie przekraczającej kwotę raty będzie zaliczana w dniu wymagalności kolejnej raty na poczet spłaty zaciągniętej Pożyczki pomniejszając zadłużenie Pożyczkobiorcy. Całkowita spłata Pożyczki może nastąpić w każdym terminie z uwzględnieniem postanowień ust. 14 i będzie zaliczona na poczet spłaty Pożyczki w dniu jej faktycznej spłaty.”

§ 4 pkt 16 OWUK „W przypadku przedterminowej spłaty części lub całości Pożyczki bez wcześniejszego poinformowania Banku w terminie 3 dni przed jej dokonaniem, każda spłata będzie zaliczona w terminach płatności ustalonych w Umowie Pożyczki na poczet kolejnych rat. Kwota przedterminowej spłaty od dnia dokonania do dnia zaliczenia na poczet kolejnych rat Pożyczki nie podlega oprocentowaniu.”

§ 4 pkt 17 OWUK „Wszelkie niedopłaty w wysokości nie przekraczającej 20 zł, powstałe w wyniku całkowitego rozliczenia Pożyczki będą zaliczane w koszty Banku bez dochodzenia roszczeń z tego tytułu.”

§ 4 pkt 18 OWUK „W przypadku spłaty Pożyczki, Bank jest zobowiązany rozliczyć się z Pożyczkobiorcą w terminie 14 dni od dokonania spłaty w zakresie ewentualnych nadpłat lub niedopłat z zastrzeżeniem ust. 17.”

W toku niniejszego postępowania organ antymonopolowy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 23a ust. 1 ustawy antymonopolowej za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów uważa się godzące w nie bezprawne działania przedsiębiorcy. Nie jest zbiorowym interesem konsumentów suma indywidualnych interesów konsumentów. Ustawa antymonopolowa w art. 23 a ust. 2 stanowi, że za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów uważa się w szczególności stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o których mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego, naruszanie obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji, nieuczciwą lub wprowadzającą w błąd reklamę i inne czyny nieuczciwej konkurencji godzące w zbiorowe interesy konsumentów.

W przypadku, gdy doszło do naruszenia art. 23a ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, organ antymonopolowy na mocy art. 23c ust. 1 tej ustawy uznaje określoną praktykę za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i nakazuje zaniechanie jej stosowania.

Jako „sprzeczne z prawem” należy kwalifikować zachowania sprzeczne z nakazem zawartym w ustawie, rozporządzeniu wydanym na podstawie i dla wykonania ustawy, umową międzynarodową mającą bezpośrednie zastosowanie w stosunkach wewnętrznych. Sprzeczne z prawem są czyny: zabronione i zagrożone sankcją karną, czyny zabronione pod sankcjami dyscyplinarnymi, czyny zakazane przepisami administracyjnymi lub przepisami prawa gospodarczego publicznego, czyny zabronione przepisami o charakterze cywilnym, sprzeczne z nakazami zawartymi w prawie cywilnym lub prawie administracyjnym. Bezprawność jest taką cechą działania, która polega na jego sprzeczności z normami prawa lub zasadami współżycia społecznego, bez względu na winę, a nawet świadomość sprawcy. Dla ustalenia bezprawności działania wystarczy, że określone zachowanie koliduje z przepisami prawa. /Por. Ustawa o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji Komentarz, pod redakcją prof. dr hab. Janusza Szwejki, Wydawnictwo CH BECK, Warszawa 2000, s.117 - 118/

Wobec powyższego, aby określone zachowanie mogło zostać uznane za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów konieczne jest łączne spełnienie dwóch przesłanek:

- bezprawne działanie przedsiębiorcy,
- działanie narusza zbiorowe interesy konsumentów.

I.

Oceniana praktyka dotyczy naruszenia obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji poprzez zredagowanie treści umowy w sposób niezgodny z art. 4 ust. 2 pkt 10 ustawy o kredycie konsumenckim w zakresie wymogu podawania w umowie informacji o skutkach przedterminowej spłaty kredytu dokonanej przez konsumenta.

Ustawa o kredycie konsumenckim reguluje zasady i tryb zawierania umów o kredyt konsumencki, zasady ochrony konsumenta, który zawarł umowę o kredyt konsumencki, oraz obowiązki kredytodawcy lub podmiotu pośredniczącego w zawarciu umowy kredytowej. Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy o kredycie konsumenckim, przez umowę o kredyt konsumencki rozumie się umowę, na mocy, której przedsiębiorca w zakresie swojej działalności, udziela lub daje przyrzeczenie udzielenia konsumentowi kredytu w jakiegokolwiek postaci. Ustawa określa

wymagania, jakim muszą odpowiadać umowy o kredyt konsumencki, a także określa warunki wykonania tejże umowy. Ustawa reguluje również informacje, jakie muszą zawierać ogłoszenia oraz reklamy dotyczące kredytu konsumenckiego.

W wyroku z dnia 13 czerwca 2005 r. sygn. akt XVII Ama 30/2004 Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów stwierdził co następuje „Przepis art. 4 ust. 2 ustawy kredycie konsumenckim określa zatem w sposób szczegółowy obowiązek kredytodawcy w zakresie informowania konsumenta. Obowiązek ten istniał od 19 września 2002 r., (...). Istotą stwierdzonej praktyki jest więc zaniechanie obowiązku poinformowania konsumenta w zakresie określonym w art. 4 ust. 2 pkt 8, 10, 11 i art. 5 ust. 1 pkt 2 ustawy o kredycie konsumenckim, a nie praktyka wykonywania umów przez powoda. Należy zatem podzielić stanowisko Prezesa UOKiK, zajęte w zaskarżonej decyzji, że usunięcie skutków praktyki może nastąpić w drodze uzupełnienia umów z konsumentami, zawartych 19 września 2002 r. i później, o brakujące elementy. (...) Zdaniem sądu, skoro ustawodawca wyraźnie określił zakres niezbędnych danych, zawartych w umowie kredytu konsumenckiego, to oczywistym jego celem było zagwarantowanie konsumentowi wiedzy w tym zakresie, jako niezbędnej dla ochrony jego praw i interesów. Bez znaczenia jest przy tym, czy konsument z informacji tych uczyni użytek, czy nie.”

Również w wyroku z dnia 23.11.2005r. Sądu Okręgowego w Warszawie - Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów sygn. akt XVII Ama 37/2004, Gazeta Prawna 2005/229 str. 26, zostało stwierdzone, że „Bank powinien dostosować umowy pożyczek zawieranych z konsumentami do wymogów ustawy o kredycie konsumenckim. Umowa powinna informować konsumenta m.in. o całkowitym koszcie kredytu, rzeczywistej rocznej stopie oprocentowania, o pozostałych kosztach związanych z umową, o łącznej kwocie wszystkich kosztów, opłat i prowizji, a także o skutkach niedotrzymania terminu i naruszenia zasad spłaty kredytu. Jeżeli konsument zalega z zapłatą dwóch pełnych rat kredytu, kredytodawca ma prawo wypowiedzieć umowę. Wcześniej powinien jednak wezwać konsumenta do zapłaty zaległych rat w terminie nie krótszym niż 7 dni od otrzymania wezwania. Termin wypowiedzenia umowy nie może być krótszy niż 30 dni.”

Zgodnie z powyżej przytoczonymi orzeczniami, umowy zawierane z konsumentami, do których zastosowanie mają przepisy ustawy o kredycie konsumenckim muszą zawierać minimum informacji wymaganych przez tą ustawę. Dodatkowo w sytuacji, gdy sposób postępowania w trakcie realizacji umowy zarówno konsumenta jak i pożyczkodawcy reguluje ww. ustawa, umowa musi wyczerpująco przekazywać informacje umożliwiające postępowanie zgodnie z nakazami ustawy, a także umożliwiające weryfikację działań pożyczkodawcy.

„Ustawa o kredycie konsumenckim wprowadza obowiązek poinformowania konsumenta w umowie o przysługującym mu uprawnieniu do spłaty kredytu przed terminem określonym w umowie oraz o skutkach skorzystania z tego uprawnienia. Należy podkreślić, że uprawnienie to - przyznane konsumentowi przez semiimperatywny art. 8 ust. 1 - nie może być wyłączone odmienną umową stron i z tego względu przysługiwałoby konsumentowi niezależnie od tego, czy wzmianka o nim została zamieszczona w umowie. Omawiany obowiązek zatem ma charakter czysto informacyjny i służy uświadomieniu konsumentowi przysługujących mu korzystnych instrumentów, służących ochronie jego interesów. Naruszenie tego obowiązku informacyjnego skutkuje sankcją kredytu darmowego, w świetle którego możliwość wcześniejszej spłaty kredytu jest już praktycznie pozbawiona znaczenia.

Obowiązek dotyczy nie tylko zamieszczenia informacji o samym uprawnieniu, ale obejmuje również podanie do wiadomości konsumenta skutków skorzystania z niego. Wydaje się, że obowiązkowi temu czyni zadość powtórzenie w odpowiedniej części treści art. 8 ust. 2, zgodnie z którym, jeżeli konsument spłaca kredyt przed terminem, to w przypadku kredytu oprocentowanego - nie jest zobowiązany do zapłaty oprocentowania za okres po spłacie kredytu, a w przypadku kredytu nieoprocentowanego - konsument ma prawo do zmniejszenia zapłaconych kredytodawcy prowizji i opłat proporcjonalnie do okresu, o który skrócono czas korzystania z kredytu. Do skutków skorzystania z uprawnienia do wcześniejszej spłaty kredytu należy również przewidziany w art. 8 ust. 4 obowiązek kredytodawcy rozliczenia się z konsumentem w terminie

14 dni od dnia dokonania spłaty kredytu. Także i ta informacja powinna zostać zamieszczona w umowie.”¹

Tak jak stwierdził Bank w piśmie ustosunkowującym się do wszczęcia postępowania oceniana umowa, informuje, że pożyczkobiorca ma prawo do wcześniejszej spłaty kwoty pożyczki. Pożyczkobiorca jest zobowiązany poinformować Pożyczkodawcę o zamiarze wcześniejszej spłaty pożyczki najpóźniej w terminie 3 dni przed jej dokonaniem. Rozliczenie z pożyczki nastąpi w terminie 14 dni od dokonania spłaty.

Pomimo, że konsument jest informowany o możliwości wcześniejszej spłaty kredytu nie jest informowany o prawach wynikających z art. 8 ust. 2 pkt 1 i 2 ustawy o kredycie konsumenckim stanowiących, że jeżeli konsument spłaca kredyt przed terminem, wówczas w przypadku: kredytu oprocentowanego - nie jest zobowiązany do zapłaty oprocentowania za okres po spłacie kredytu, a kredytu nieoprocentowanego - konsument ma prawo do zmniejszenia zapłaconych kredytodawcy prowizji i opłat proporcjonalnie do okresu, o który skrócono czas korzystania z kredytu. Obowiązek zamieszczenia w umowach przedmiotowych informacji ma zapewnić konsumentom możliwość dokonania oceny korzyści, jakie wiążą się z wcześniejszą spłatą pożyczki. Umożliwi im to samodzielne obliczenie kwot o wartości, których zmniejszają się zobowiązania z każdym dniem wcześniejszych spłat pożyczek. Dodatkowo wiedza o przedmiotowym prawie umożliwia im weryfikację sposobu rozliczenia dokonanej spłaty pożyczki przez pożyczkodawcę, a więc np. bezprawnego żądania zapłaty nienależnych odsetek. Dlatego też brak pełnych informacji o skutkach wcześniejszej spłaty kredytu narusza ich interesy ekonomiczne.

Powołany przez Bank § 6 ust. 2 OWUK stanowi, że klient spłacający kredyt wcześniej będzie zwolniony z obowiązku zapłaty odsetek od zaciągniętego Kredytu oraz opłaty przygotowawczej, ale tylko w sytuacji, gdy umowa przewiduje „Opcję spłaty kredytu bez odsetek” i jeżeli spłata ta nastąpi w ściśle określonym w umowie okresie (Karta nr 12-verte). Tym samym pomimo wyjaśnień Banku, iż nie udzielał kredytu nieoprocentowanego, to jednak przedmiotowy zapis dotyczy właśnie takiego kredytu. Dlatego też, za zasadne należy przyjąć podanie informacji dotyczących również kredytu nieoprocentowanego. W związku z powyższym, informacja o skutku wcześniejszej spłaty kredytu umieszczona w warunkach umowy nie może zostać uznana za wystarczającą zgodnie z obowiązkiem informacyjnym wynikającym z art. 8 ust. 1 i 2 ustawy o kredycie konsumenckim. Zgodnie z ww. zapisem ustawy prawa w nim określone przysługujące konsumentom powinny być umieszczone w umowach bez względu na konkretne warunki zawartej umowy.

Zgodnie z powyżej cytowanym orzeczeniem Sądu bez względu na fakt, czy konsument skorzysta z przyznanego przez przepisy prawa do wcześniejszej spłaty kredytu, informacja o korzyściach związanych z przedmiotowym prawem musi być zamieszczona w treści umowy.

Biorąc pod uwagę powołane w niniejszej decyzji orzeczenia, organ antymonopolowy stwierdził, że w sytuacji, gdy treść umowy nie zawiera wszystkich wymaganych przez ustawę o kredycie konsumenckim informacji, bez względu na to, czy będą one wykorzystywane w trakcie realizacji umowy, oraz gdy warunki realizacji umowy zostały określone w sposób mniej korzystny niż określa je ustawa, przedsiębiorcy zawierając z konsumentami takie umowy naruszają obowiązek udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji, przez co godzą w zbiorowe interesy konsumentów.

Dlatego też praktyka dotycząca sformułowania umowy w taki sposób, że nie zapewnia minimalnej ochrony interesów konsumentów przez brak odpowiednich informacji lub podanie niepełnych, nieprawdziwych i nierzetelnych informacji jest bezprawna.

Przedmiotowa praktyka dotyczy informacji, o skutkach wcześniejszej spłaty kredytu, tak więc dotyczy informacji ważnych zarówno dla konsumentów, którzy chcą zawrzeć umowy, jak i tych, którzy je realizują. Tym samym zakwestionowana praktyka narusza interesy konsumentów, którzy zawarli umowy, a także przyszłych potencjalnych klientów. Od momentu obowiązywania ustawy o kredycie konsumenckim, praktyka polegająca na niepodawaniu pełnych, wymaganych

¹ Komentarz Romana Trzaskowskiego do art. 4 ustawy o kredycie konsumenckim, LexPolonica

ustawą informacji jest bezprawna. Umowy mogą zawrzeć wszystkie osoby nią zainteresowane, a więc oferta zawarcia umowy pożyczki skierowana jest do nieograniczonej grupy konsumentów.

Na podstawie przesłanek zawartych w powyższym uzasadnieniu stosowania praktyki, organ antymonopolowy stwierdził, że jest ona bezprawna, oraz narusza interesy konsumentów.

W trakcie postępowania Bank zaproponował dokonanie zmiany treści Ogólnych warunków umów. Do proponowanego wzorca umowy Bank wprowadził nowy typ opłaty określonej jako prowizja. Wprowadzono również informację o skutkach wcześniejszej spłaty pożyczki. W przypadku nieoprocentowanej pożyczki, Bank dokona zwrotu prowizji w części odpowiadającej okresowi, o który skrócono czas korzystania z pożyczki. Dodatkowo podana została informacja, iż w przypadku oprocentowanej pożyczki pożyczkobiorca nie jest zobowiązany do zapłaty oprocentowania za okres po spłacie kapitału (Karta nr 164).

Tym samym proponowana treść wzorca umowy została uzupełniona o niezbędne informacje dotyczące rozliczenia kosztów w przypadku przedterminowej spłaty kredytu wynikające z ustawy o kredycie konsumenckim.

Pomimo, iż treść nowego wzorca umowy została uzupełniona o niezbędne informacje, to jednak Bank stwierdził, iż zamierza poinformować swoich klientów o przedmiotowej zmianie przy najbliższej bieżącej korespondencji. Stwierdził również, iż przykładowo, do klientów wysyłane są co jakiś czas nowe formularze spłat i przy okazji tej korespondencji klienci zostaną poinformowani o nowych wzorcach. W przypadku zaś zawierania nowych wzorców umów jeszcze przed implementacją zmienionych wzorców umownych, Bank wysyłając do konsumenta podpisaną umowę kredytu lub pożyczki, informować będzie o zmianie stosowanej praktyki. Istotne w przedmiotowym przypadku są również informacje zawarte w zarządzeniu Prezesa Zarządu Banku dotyczące sposobu zmiany treści umów zawartych w oparciu o kwestionowane wzorce umów. Upoważniono Dyrektora Zarządzającego Pionem Operacji Bankowych do wprowadzenia modyfikacji do wzorów dokumentów, o których mowa w § 1 ust. 1 pkt 1, 4 oraz 5 o ile jest to konieczne ze względu na: funkcjonalność stosowanych w Banku systemów informatycznych, uzgodnione z partnerem handlowym warunki współpracy, lub wymóg dostosowania wzoru dokumentu do specyfiki danego kanału dystrybucji. Wprowadzenie modyfikacji, wymaga zgody: (...). Z przytoczonych treści wynika jednoznacznie, iż dokonanie modyfikacji treści umów już realizowanych zależy od licznych czynników i dopiero jest konsultowane w wewnętrznych strukturach Banku oraz wymaga jeszcze zaakceptowania przez Dyrektorów działów wymienionych w zarządzeniu. Tym samym faktycznie nie jest pewne, czy zmiany treści realizowanych umów zostaną przeprowadzone.

Na podstawie powyższych informacji organ antymonopolowy stwierdził, iż Bank nie zadeklarował formy poinformowania konsumentów o zmianie treści umów. Nie została również przedstawiona treść informacji, która ma być kierowana do konsumentów. Dodatkowo nie został określony wiążący termin przeprowadzenia przedmiotowych działań mających na celu zmianę warunków umów. Na podstawie przedstawionych wyjaśnień, nie można stwierdzić, czy konsumenci zostaną poinformowani o zmianie warunków umów, i np. odesłani, aby zapoznali się z nowymi warunkami umów które zamieszczone będą na stronie internetowej Banku oraz dostępne w jego oddziałach. Brak szczegółowych konkretnych dokumentów, które miałyby być kierowane do konsumentów, oraz szczegółowego harmonogramu, uniemożliwiło organowi antymonopolowemu dokonanie oceny, czy Bank podejmie działania mające na celu wyeliminowanie z obrotu praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów. Dlatego też, organ antymonopolowy uznał, iż nie może wydać decyzji na podstawie art. 23f ustawy antymonopolowej.

W związku z faktem, że zaistniały łącznie obie przesłanki, tj. bezprawność działań oraz naruszenie interesów nieograniczonej grupy konsumentów, organ antymonopolowy uznał ocenianą praktykę za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów.

Wobec powyższego orzeka się jak w pkt I sentencji decyzji.

II.

Kolejną zarzucaną praktyką określoną w punkcie II sentencji decyzji naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, jest stosowanie postanowienia wzorca umownego, które zostało wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 Kodeksu postępowania cywilnego. Wzorce umowne wykorzystywane przy zawieraniu umów z konsumentami mogą być poddane kontroli abstrakcyjnej. Kontroli abstrakcyjnej wzorca jako takiego (art. 479³⁶ – 479⁴⁵ K.p.c.) dokonuje się niezależnie od tego, czy wzorzec był, czy też nie był zastosowany w konkretnej umowie. Kontrola taka obejmuje klauzule pojedyncze lub zbiorowe (cały wzorzec lub jego fragment). Oceny postanowień w wypadku kontroli abstrakcyjnej dokonuje Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów i wyłącznie do kompetencji tego Sądu należy uznanie postanowień wzorców umownych za niedozwolone. Art. 479⁴³ K.p.c. rozszerza prawomocność wyroku wydanego w sprawie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone na osoby trzecie. Skutek tzw. prawomocności rozszerzonej następuje od chwili wpisania wzorca umowy do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, prowadzonego przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c. Konsekwencją umieszczenia postanowienia umownego w w/w rejestrze, jest to, że posłużenie się nim będzie miało skutek wprowadzenia do umowy elementu bezwzględnie przez prawo zakazanego. Wpis do rejestru niedozwolonych postanowień umownych oznacza, że od tego momentu stosowanie takiej klauzuli jest zakazane we wszystkich wzorcach umownych.

Zarzucaną praktyką naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, jest stosowanie w „Ogólnych Warunkach Umów Kredytowych na zakup towarów i usług w HSBC Bank Polska S.A.” postanowienia wzorców umów, które zostało wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o treści:

§ 6 pkt 15 „Bank i Kredytobiorca postanawiają zgodnie, że wszelkie niedopłaty lub nadpłaty w wysokości nie przekraczającej 20 zł, powstałe w wyniku całkowitego rozliczenia Kredytu będą zaliczane w koszty lub przychody odpowiednio Banku lub Klienta bez dochodzenia roszczeń z tego tytułu przez którąkolwiek ze stron.”

Postanowienie o zbliżonej treści jak wskazane powyżej, zostało uznane za niedozwolone wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 5 stycznia 2004r. sygn. akt XVII Amc 131/03, a do rejestru niedozwolonych postanowień umownych wpisane w dniu 18 listopada 2004r. pod numerem 157. W sprawie z powództwa Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów przeciwko Kredyt Bankowi S.A. w Warszawie, Sąd uznał za niedozwolone i zakazał stosowania postanowienia w brzmieniu: „*Nadpłaty w kwotach nie przekraczających 15 zł nie podlegają zwrotowi*”

Zapis nosi znamię niedozwolonego postanowienia umownego w myśl art. 385¹ § 1 k.c., gdyż uniemożliwia zwrot konsumentowi uiszczonych nadpłaty, gdy nie przekracza ona 20 zł. Zapis jest sprzeczny z dobrymi obyczajami, poprzez zastrzeżenie, iż środki finansowe, które zgodnie z umową nie należą się Bankowi, a które z jakiegokolwiek powodu zostały przekazane na jego rzecz nie mogą zostać zwrócone. Poprzez przedmiotowy zapis Bank otrzymuje nieuzasadnione i nienależne korzyści finansowe, a więc otrzymuje środki finansowe, których klient nie miał obowiązku uiszczać.

Zgodnie z wyjaśnieniami przedstawionymi w ustosunkowaniu się do wszczęcia koszty, jakie Bank ponosi z tytułu nierzetelności niektórych konsumentów są pokrywane ze środków finansowych od innych klientów, którzy wpłacili na jego rzecz więcej niż byli zobowiązani. Powyższe wyjaśnienie świadczy o tym, iż symetryczność wynikająca z przedmiotowego zapisu co do rozkładu zysku oraz straty Banku, nigdy nie będzie dotyczyła tej samej umowy. Tym samym zapis ten ma na celu zminimalizowanie zagrożenia co do poniesienia strat z tytułu działań nierzetelnych konsumentów, którzy spłacają zobowiązania w niepełnej wysokości. Takie uzasadnienie zamieszczenia w umowie zakwestionowanego postanowienia jest w opinii organu antymonopolowego potwierdza, iż stosowana praktyka jest sprzeczna z dobrymi obyczajami i narusza ekonomiczne interesy konsumentów.

Biorąc pod uwagę powyższą analizę, organ antymonopolowy uznał, że zakwestionowane postanowienie narusza interes ekonomiczny konsumentów w takim samym zakresie jak

postanowienie wpisane do rejestru, a więc uprawnia do zatrzymania części niepotrzebnie wpłaconych środków. Nie ma przy tym znaczenia fakt, że Bank odstąpi od dochodzenia roszczeń z tytułu niedopłaty konsumenta w określonej kwocie do 20 zł. Fakt, że wartość, która nie podlega rozliczeniu określona w zakwestionowanym zapisie jest większa niż wartość określona w klauzuli wpisanej do rejestru, świadczy o tym, iż ocenione w niniejszym postępowaniu postanowienie w mniej korzystny sposób kształtuje prawa konsumentów, niż postanowienie wpisane do rejestru. Tym samym zakwestionowana klauzula mieści się w hipotezie postanowienia wpisanego do rejestru, a więc posługiwanie się nią w umowach zawieranych z konsumentami jest bezprawne.

Tak więc, biorąc pod uwagę powyższe uzasadnienie, należy przyjąć, iż w/w postanowienia różnią się tylko podmiotowo, a wszelkie inne różnice nie mają wpływu na sposób zachowania przedsiębiorcy oraz sposób naruszenia zbiorowych interesów konsumentów. W/w zapis Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów uznał za niedozwolony w powołanym wyroku, gdyż jako postanowienie umowy zawieranej z konsumentem nie uzgodnione indywidualnie, kształtowało jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy.

Istotne jest, iż zgodnie z treścią OWU, Bank przeprowadza rozliczenie wpłat dokonanych z tytułu spłaty kredytu przed zapłatą ostatniej raty i powiadamia konsumentów o dokonanych ustaleniach.

§ 6 pkt 4 OWUK „Ostatnia rata spłaty Kredytu jest ratą wyrównującą („Rata Wyrównująca”) uwzględniającą zmiany oprocentowania zgodnie z § 4 ust. 4, różnice wynikające z zaokrągleń oraz faktyczną liczbę dni w poszczególnych miesiącach w ciągu całego okresu kredytowania.”

§ 6 pkt 5 OWUK „O wysokości Raty Wyrównującej, która uwzględnia: zmiany oprocentowania Kredytu wynikające ze zmian stopy lombardowej, faktyczną liczbę dni w danym miesiącu wyliczoną od dnia udostępnienia Kredytu, faktyczne terminy spłaty Kredytu, z uwzględnieniem postanowień ust. 6 i ust. 7, różnice wynikające z zaokrągleń oraz nieuregulowane opłaty za opóźnienie w spłacie Kredytu naliczone przez Bank zgodnie z § 3 ust. 3, Bank powiadomi pisemnie Kredytobiorcę na 7 dni przed terminem płatności tej raty” (Karta nr 36).

Jak szczegółowo opisano w uzasadnieniu stosowania praktyki określonej w pkt I sentencji decyzji, Bank zamierza zmienić treść wykorzystywanego przy zawieraniu umów z konsumentami wzorca umownego. W zmieniony wzorec OWUK ww. postanowienia zostały zmienione i otrzymały następującą treść:

§ 4 pkt 3 „Ostatnia rata spłaty Pożyczki jest ratą wyrównującą („Rata Wyrównująca”) uwzględniającą faktyczną liczbę dni w poszczególnych miesiącach w ciągu całego okresu, w którym udostępniana jest Pożyczka, różnice wynikające z zaokrągleń oraz ewentualne obniżenie oprocentowania w wyniku obniżenia stopy procentowej kredytu lombardowego, zgodnie z § 3 ust. 6.” (Karta nr 164).

Powyższe zapisy świadczą o tym, iż Bank ma obowiązek zweryfikować dokonane przez konsumentów wpłaty i uwzględnić to w ostatniej racie, w taki sposób, aby wyeliminować możliwość powstania nadpłat lub niedopłat. Dodatkowo na Banku ciąży obowiązek pisemnego zawiadomienia konsumenta o dokonanych ustaleniach przez określenie wielkości ostatniej raty, którą konsument ma zapłacić. W sytuacji, gdy konsumenci nadpłacili wartości rat, Bank ma obowiązek odpowiednio pomniejszyć wartości ostatnich rat. Wykonanie tego obowiązku powinno wykluczyć możliwości powstania niedopłat i ograniczyć możliwość powstania nadpłat.

Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów dokonując oceny postanowienia umownego ocenia określony zapis, i w momencie jego wpisania do rejestru klauzula przestaje być postanowieniem konkretnego wzorca umownego, a staje się samodzielnie funkcjonującą zasadą, która została zakwestionowana. Ze względu na rozszerzoną skuteczność klauzul (art. 479⁴³ K.p.c.), spełnia ona funkcję podobną do przepisów prawa. Tak więc, dokonując oceny treści postanowień umownych wykorzystywanych przez przedsiębiorców we wzorcach umownych należy wykorzystywać reguły interpretacji wykształcone w nauce prawa i praktyce

orzeczniczej (wykładnia językowa, systemowa, funkcjonalna i inna). Stąd też, niedozwolone będą takie postanowienia umów, które mieszczą się w „hipotezie” klauzuli wpisanej do rejestru, której treść zostanie ustalona w oparciu o dokonaną jej wykładnię. Nie jest zatem konieczna dokładna, literalna identyczność klauzuli wpisanej do rejestru i klauzuli z nią porównywanej.

Zgodnie z art. 365 § 1 k.p.c. orzeczenie prawomocne wiąże nie tylko strony i sąd, który je wydał, lecz również inne sądy i organy państwowe, a w wypadkach w ustawie przewidzianych także inne osoby. Sąd orzekając co do postanowienia, iż jest to niedozwolone postanowienie umowne stwierdza, iż kształtuje ono prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, równocześnie rażąco naruszając jego interesy. Zgodnie z art. 385¹ § 1 k.c. przez niedozwolone postanowienie umowne uważa się, postanowienie umowy zawieranej z konsumentem nie uzgodnione indywidualnie, które kształtuje jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy. Biorąc pod uwagę powyższą wykładnię, można stwierdzić, iż praktyki polegające na zamieszczaniu w zawieranych umowach, postanowień, które zostały wpisane do rejestru niedozwolonych postanowień umownych jest bezprawne i narusza zbiorowe interesy konsumentów. Powyższe zostało potwierdzone w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2006r. sygn. akt III SZP 3/06 oraz w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 20.06.2006r. sygn. akt III SK 7/06.

Bank zadeklarował wprowadzenie zmian do wzorca umownego polegające na usunięciu kwestionowanego postanowienia z treści OWUK. Dodatkowo został wprowadzony nowy zapis: „Wszelkie niedopłaty w wysokości nie przekraczającej 20 zł, powstałe w wyniku całkowitego rozliczenia pożyczki będą zaliczane w koszty Banku bez dochodzenia roszczeń z tego tytułu.”

Zmiany wzorca umownego polegające na zmianie treści zakwestionowanego postanowienia, dotyczą tego samego wzorca umownego, o którym była mowa w uzasadnieniu pkt I sentencji decyzji. Również wyjaśnienia w sprawie zmiany treści umów realizowanych do, których mają zastosowanie zakwestionowane wzorce opisane w uzasadnieniu pkt I sentencji decyzji mają zastosowanie do przedmiotowej praktyki. Bank zadeklarował wprowadzenie do stosowania nowego wzorca umownego przy zawieraniu umów z konsumentami, jednak niewystarczająco udokumentował zamiar wprowadzenia zmian warunków do umów nadal realizowanych, do których ma zastosowanie zakwestionowany w postępowaniu wzorzec. Dlatego też organ antymonopolowy uznał, iż przedstawione deklaracje Banku nie są wystarczające do uznania, iż faktycznie zostanie z obrotu wyeliminowane niedozwolone postanowienie umowne.

Oferta Banku zawarcia umowy kredytowej jest skierowana do nieograniczonej grupy odbiorców. Jest ona kierowana do tej samej grupy osób, o której mowa w pkt I sentencji decyzji.

Biorąc pod uwagę przesłanki podane w uzasadnieniu stosowania praktyki, organ antymonopolowy stwierdził, że jest ona bezprawna, oraz narusza interesy konsumentów.

W związku z faktem, że zaistniały łącznie obie przesłanki, tj. bezprawność działań oraz naruszenie interesów nieograniczonej grupy konsumentów, organ antymonopolowy uznał oceniane praktyki za naruszające zbiorowe interesy konsumentów.

Wobec powyższego orzeka się jak w pkt II sentencji.

III. Na podstawie art. 72 ustawy antymonopolowej, jeżeli postępowanie zostało wszczęte z urzędu i w jego wyniku Prezes Urzędu stwierdził naruszenie przepisów ustawy, przedsiębiorca lub związek przedsiębiorców, który dopuścił się tego naruszenia, zobowiązany jest ponieść koszty postępowania. Zgodnie z art. 75 ustawy antymonopolowej, organ antymonopolowy rozstrzyga o kosztach, w drodze postanowienia, które może być zamieszczone w decyzji kończącej postępowanie.

Postępowanie przeciwko HSBC Bank Polska S.A. w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, zostało wszczęte z urzędu. Na podstawie ustaleń dokonanych w trakcie postępowania w punkcie I i II decyzji stwierdzone zostało naruszenie przepisów ustawy antymonopolowej. Kosztami niniejszego postępowania dla organu antymonopolowego, są wydatki w wysokości 65 zł związane z korespondencją prowadzoną przedsiębiorcą. W związku z powyższym organ antymonopolowy postanowił obciążyć Bank kosztami postępowania w wysokości 65 PLN (słownie złotych: sześćdziesiąt pięć).

Wobec powyższego orzeka się jak w punkcie III sentencji decyzji.

Koszty niniejszego postępowania przedsiębiorca obowiązany jest wpłacić na konto Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Warszawie w NBP o/o Warszawa Nr 51 10101010 00 7878 22 31 000000.

W dniu 21 kwietnia 2007r. weszła w życie ustawa z dnia 16 lutego 2007r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. Nr 50, poz. 331 z zm.), na podstawie której utraciła moc ustawa z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn. Dz.U. z 2005r. Nr 244, poz. 2080 ze zmian. Dz.U. z 2006r. Nr 157, poz. 1119, Dz.U. Nr 170, poz. 1217, Dz.U. Nr 249, poz. 1834). Jednakże zgodnie z art. 131 ust. 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007r. o ochronie konkurencji i konsumentów do postępowań wszczętych przed dniem 21 kwietnia 2007r. stosuje się przepisy ustawy z dnia 15 grudnia 2000r. o ochronie konkurencji i konsumentów.

Na postanowienie zawarte w punkcie III niniejszej decyzji, na podstawie art. 78 ust. 6 ustawy antymonopolowej w związku z art. 479²⁸ § 1 pkt 2 k.p.c. przysługuje zażalenie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Katowicach w terminie tygodnia od dnia doręczenia.

Stosownie do treści art. 78 ust. 1 ustawy antymonopolowej w związku z art. 479²⁸ § 2 k.p.c. – od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie dwutygodniowym od dnia jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów - Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Katowicach.

Dyrektor Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Katowicach

Alicja Kral